

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése
a Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem részvételével

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

Fejlesztő neve:

PETHŐNÉ NAGY CSILLA

MA szak: magyartanár

Kurzus: irodalom-módszertan

Modul címe:

SZÍNHÁZBA MEGYÜNK!

1. Az óra tartalma – A tanulási téma bemutatása:

Az irodalomtanítás és az irodalomtanár feladata többek között, hogy segítse a diákok kulturális szokásainak kialakulását, például az igényt a színházba járásra, a készséget színházi előadások érzékeny, értő, kritikus befogadására. Ahol a településen vagy közvetlen közelében működik színház, ott az iskolákban a színházzal való találkozás többnyire intézményi keretek között szerveződik, és bérletes előadásoknak a látogatásával történik. Ennek koordinálása legtöbbször a szabadidő szervező tanár és az osztályfőnökök feladata. Ám az irodalomtanulás folyamatában bevett gyakorlat az is, hogy a magyartanár időnként a tananyaghoz szorosan vagy lazábban kapcsolódó színházi előadásokra is elviszi a tanítványait. Esetenként olyan előadásokra, amelyek a lakóhelytől távol eső színházak repertoárján szerepelnek, híresen jó rendezések, illetve előadások. Az ilyen színházlátogatások megszervezése, lebonyolítása, illetve az élmények feldolgozása, az előadás „szakszerű” értelmezésének segítése a tanártól sokoldalú felkészültséget, szakmai hozzáértést, átgondolt tervező és szervező munkát igényel. A modul egy ilyen színházlátogatás lebonyolításának folyamatába vezeti be a leendő magyartanárokat, virtuálisan végigjárva az utat a színházi előadás kiválasztásától az utazás megszervezésén és lebonyolításán át az előadás feldolgozásának előkészítéséig és a színdarabelemző óra tanulói tevékenységeinek megtervezéséig. Kitér néhány lehetségesen felmerülő problémára és azok kezelhetőségére is. (Teljes időkeret: 8x45 perc = 4 szemináriumi foglalkozás)

2. Fejlesztendő tanári kompetenciák:

a. általános kompetenciák

A tanári kulcskompetenciák szerint a tanár szakmai felkészültsége birtokában hivatásának gyakorlása során alkalmas: (15/2006. (IV. 3.) OM rendelet az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről)

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

1. a tanulói személyiség fejlesztésére
2. tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítésére, fejlesztésére
3. a pedagógiai folyamat tervezésére
4. a szaktudományi tudás felhasználásával a tanulók műveltségének, készségeinek és képességeinek fejlesztésére
5. az egész életen át tartó tanulást megalapozó kompetenciák hatékony fejlesztésére
6. a tanulási folyamat szervezésére és irányítására
7. a pedagógiai értékelés változatos eszközeinek alkalmazására
8. szakmai együttműködésre és kommunikációra
9. szakmai fejlődésben elkötelezettségre, önművelésre

b. Magyartanári kompetenciák (PTE magyartanári MA tanterve alapján)

Képes

1. az irodalomtudomány és a nyelvtudomány korszerű iskoláinak, elméleteinek gyakorlatba való átültetésére, a tanítás folyamataiban való felhasználására
2. a korszerű elméletekhez kapcsolódó értelmezési-elemzési-létrehozási-közzétételi stratégiáknak, módszereknek és eljárásoknak a tanulási folyamatokban való működtetésére, az aktív tanulói felhasználás megtanítására
3. a tanulók korszerű történeti érzékének fejlesztésére, alakítására
4. a kortárs kultúra közvetítésére, jelenségeinek a tanulási folyamatban való feldolgozására
5. a magyar nyelv és irodalom és más műveltségterületek tartalmainak tanulói tevékenységben való összekapcsolására
6. az irodalom, az irodalmi folyamat nyelvi-materiális, formai-poétikai és szociológiai-pszichológiai komponenseinek, vonatkozásainak feltárására
7. a tanulók szövegértési-szövegalkotási-érvelési kompetenciáinak differenciált fejlesztésére különböző műfajokban és kommunikációs helyzetekben

8. a tanulóknak az anyanyelvhez és az irodalomhoz kapcsolódó kulturális, szociális és személyes kompetenciáinak fejlesztésére, beállítódásuk befolyásolására
9. a magyartanítás taneszközeinek kritikai elemzésére

3. Előfeltételek / előfeltétel tudás:

Csehov *Három nővér* című drámájának ismerete, elemi jártasság a színpadi művek elemzésében, értelmezésében. Ideális esetben a Nemzeti Színház *Három nővér* előadásának megtekintése.

4. Eszközigény:

Érvényes kerettanterv: magyar irodalom 9-12. A szóbeli érettségi vizsga témakörei közép- és emelt szinten; interaktív tábla internet hozzáféréssel, csomagolópapír, filctollak, gyurmaragasztó.

5. Szakmódszertani óravázlat:

R

1. feladat 🧑🏫 – Miért fontos?

Aszalterítő technikával gyűjtsenek érveket, majd beszéljék meg, miért fontos, hogy magyartanárként tanítványaiknak alkalmanként színházlátogatást szervezzenek!

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

2. feladat 🧑🏫🧑🏫 – Mi mindent kell tenni?

- Gyűjtsék össze, listázzák, ideális esetben mi mindenre kell figyelnie, mit kell tennie a tanárnak egy buszos színházlátogatás megtervezésének, megszervezésének, lebonyolításának, majd az élmény közös feldolgozásának folyamatában.
- Listájuk alapján készítsék el poszterre a színházlátogatás szervezésének és lebonyolításának folyamatábráját!
- Jelöljék, mely tevékenységeket tartanak a tanár illetékességi körébe tartozónak, melyeket a tanítványok, a diákok feladatának, és melyek azok, amelyben a közös vállalkozás a meghatározó!

J

3. feladat 🧑🏫🧑🏫 – Mit nézzünk meg?

A fővárostól 200 kilométerre levő kisváros gimnáziumának tizenkettedik évfolyamos, általános tantervű, 28 fős osztályával készülnek a Nemzeti Színházba, Budapestre.

- Tanulmányozzák a Nemzeti Színház honlapján található műsorkínálat információit az alábbi előadásokkal kapcsolatban!
- Tekintsék át a jelenleg érvényes kerettantervet az irodalomtanítás 9-12. évfolyamára vonatkozóan, valamint a szóbeli érettségi vizsga jelenleg érvényes témaköreit is!
- Gyűjtsenek érveket az alábbi kínálat minden egyes darabja mellett és ellene is!

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K APOSVÁRI
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése
a Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem részvételével

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

(1) Molière: A fősvény

The screenshot shows the website for the National Theatre (Nemzeti Színház) in Pécs. The page is titled "Molière A fősvény". It features a calendar on the left, a navigation menu, and a main content area with the following details:

- Színlap** (Cast): Harpagon, Cléante és Elise apja szerelme; Cléante, Harpagon fia, Mariane szerelmese; Elise, Harpagon lánya, Valere szerelmese; Valere, Anselme fia, Elise szerelmese; Mariane, Cléante szerelmese, Harpagon választója; Anselme, Valere és Mariane apja; Frosine, intrikus nő; Jacques, Harpagon szakácsa és kocsisa; La Fleche, Cléante inasa; Paszuly, Csuka, Harpagon szolgálója; Simon, Csenedbízós; Blaskó Péter Mariane-ba; Makranczi Zsolt; Gerits Réka; Mátyássy Bence; Radnay Csilla; Sinkó László; Torócsik Mari; László Attila; Farkas Dénes; Seres Dániel; Ficzere Béla m.v.
- Időpontok** (Dates): 2012. január 05., 2012. január 11., 2012. január 17., 2012. január 24., 2012. február.
- Diszlet:** Menczel Róbert
- Jelmedzervező:** Zöldy Z. Gergely
- Dramaturg:** Zöldy Gergely
- Szög:** Lovass Ágnes
- Ügyelő:** Lencsés István
- Rendező:** Túli Zsófia
- Réza Roland**
- Bemutató:** 2011. október 1. 19.00 óra
- Fordította:** Illyés Gyula
- Az előadás időtartama (szünettel) 2 óra**

(2) Shakespeare: Hamlet, rendező: Alföldi Róbert.

Az előadás időtartama és az időpontok még nincsenek fent a honlapon.

The screenshot shows the website for the National Theatre (Nemzeti Színház) in Pécs. The page is titled "Shakespeare Hamlet". It features a calendar on the left, a navigation menu, and a main content area with the following details:

- Színlap** (Cast): Claudius, Dánia király; Hamlet, az elsőbi király fia, a mostaninak unokabocse; Horatio, Hamlet barátja; Polonius, főkamrás; Laertes, fia; Rosencrantz; Guildenstern udvarfiak; Marcellus; Bernardo list; Francisco, katona; Hamlet apja szelleme; Színházrálmé; Fortinbras, norvég király; Sírásó 1.; Sírásó 2.; Gertrúd, dán királyné, Hamlet anyja; Ophelia, Polonius lánya; Makranczi Zsolt; Szabó Kimmel Tamás; Mátyássy Bence; Rába Roland; Szatory Dávid; Marton Róbert; Hevér Gábor; Fehér Tibor; Farkas Dénes; Előd Álmos; László Zsolt; Nagy Mari; Nagy Zsolt; Hollósi Frigyes; Znamenák István; Básti Juli; Radnay Csilla; Menczel Róbert; Daróczy Sándor; Gergye Krisztián; Vörös Róbert; Süő Anikó; Géczy István.
- Időpontok** (Dates): None listed.
- Diszlet:** Menczel Róbert
- Jelmedzervező:** Daróczy Sándor
- Mozgás:** Gergye Krisztián
- Dramaturg:** Vörös Róbert
- Szög:** Süő Anikó
- Ügyelő:** Géczy István
- Bemutató:** 2012. március 23. 19.00 óra
- Nagyszínpad**

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése
a Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem részvételével

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

(3) Katona József: Bánk bán – junior, Gobbi Hilda Színpad, Alföldi Róbert rendezésében

The screenshot shows the website for the play 'Bánk bán' at the National Theatre. The page includes a search bar, social media links for Facebook and Fido, and a registration form. The main content area lists the cast and crew:

- Cast:** Il. Endre, Gerfudis, Orbá, Bánk bán, Melinda, Mikhál, Simon, Petur, Izidóra, Solom, Biberach, Tiborc.
- Guest Artists:** Szabó Kimmel Tamás, Bánfahi Eszter, Mátyássy Bence, Fehér Tibor, Radnay Csilla, Szatory Dávid, Előd Álmos, Makranczi Zalán, Martinovics Dorina, László Attila, Földi Ádám, Farkas Dénes.
- Director:** Alföldi Róbert
- Production:** Vörös Róbert
- Set Design:** Daróczi Sándor
- Costume Designer:** Kabai Márta
- Music:** Kónya Gabriella
- Lighting:** Kolics Ágota

The play duration is 2 hours and 15 minutes. The page also shows the dates: 2012. január 03., 2012. január 09., and 2012. február.

(4) Csehov: Három nővér, Nagyszínpad

The screenshot shows the website for the play 'Három nővér' at the National Theatre. The page includes a search bar, social media links for Facebook and Fido, and a registration form. The main content area lists the cast and crew:

- Cast:** Prozorov, Andrej Szergejevics, Natalja Ivanovna, a menyasszonya, majd felesége, Olga, Mása, Irina, Kuligin, Fjodor Iljics, tanár, Mása férje, Versinyin, Alekszandr Ignatyevics, alezredes, ütegparancsnok, Tuzenbach, Nykolaj Lvovics, báró, főhadnagy, Stojilnij, Vaszilij Vasziljevics, százados, Csebulkin, Ivan Romanics, katonaoorvos, Fedotik, Alekszej Petrovics, hadnagy, Rode, Vlagyimír Karlovics, hadnagy, Ferapont, öreg szolgáló az előjáróságon, Anfíza, öreg dada.
- Guest Artists:** Znamenák István, Mészáros Piroksa, Udvaros Dorottya, Kovács Patrícia m.v., Ónodi Eszter m.v., Kulka János, Alföldi Róbert, Mátyássy Bence, Szabó Kimmel Tamás, Sinkó László, Szatory Dávid, Fehér Tibor, Hollósi Frigyes, Nagy Mari.
- Director:** Andrei Șerban
- Production:** Komlósi Zsuzsa
- Set Design:** Menczel Róbert
- Costume Designer:** Daróczi Sándor
- Music:** Keszthelyi Kinga
- Lighting:** Gergye Krisztián
- Lighting Designer:** Daniela Dima m.v., Tuű Zsófia

The play duration is 3 hours and 15 minutes. The page also shows the dates: 2012. január 06., 2012. január 10., 2012. január 23., and 2012. január 26., and 2012. február.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

KAPOSVÁRI
EGYETEM

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése a Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem részvételével

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

(5) Darvas Benedek – Varró Dániel – Hamvai Kornél – Rejtő Jenő: Vesztegzár a Grand Hotelben, Bérés Attila rendezésében, Nagyszínpad, az előadás időtartama 2 óra 50 perc

The screenshot shows the website of the National Theatre (Nemzeti Színház) in Budapest. The main heading is "Vesztegzár a Grand Hotelben" by Darvas Benedek, Varró Dániel, Hamvai Kornél, and Rejtő Jenő, directed by Bérés Attila. The performance is on the Grand Theatre stage (Nagyszínpad) starting on April 6, 2007. The page lists the cast members, including Yangold, Signora Roli, Félix van Gullen, Léni János, Don Umberto, Odette D'effleur, Elder felügyelő, Kapuópus alya, Sedlitz, Ursina Petrovna, Decker tanár, Martin, pincesz, Al Zogoli, Geraldine Virginia, Raverdan mári, Shilling, Bármixer, Hollósi Frigyes, Molnár Piroksa, Hevér Gábor, Tompos Kátya, Bodrogi Gyula, Bánfalvi Eszter, László Zsolt, Szarvas József, Földi Ádám, Radnay Csilla, Marton Róbert, László Attila, Újvári Zoltán, Andai Kati m.v., Ujlaky László m.v., Szabó Kimmel Tamás, and Szatory Dávid. There is also a list of dates for the performance in January and February 2012.

(6) Madách Imre: Az ember tragédiája, Alföldi Róbert rendezésében, Nagyszínpad, az előadás időtartama 3 óra

The screenshot shows the website of the National Theatre (Nemzeti Színház) in Budapest. The main heading is "Az ember tragédiája" by Madách Imre, directed by Alföldi Róbert. The performance is on the Grand Theatre stage (Nagyszínpad) starting on May 6, 2011. The page lists the cast members, including Blaskó Péter, Szatory Dávid, Tenki Réka m.v., László Zsolt, Bánfalvi Eszter, Ducsai Abel, Előd Álmos, Gáspár Kata, Geréts Réka, Mészáros Piroksa, Radnay Csilla, Farkas Dénes, Felhár Tibor, Földi Ádám, László Attila, Makranczi Zalán, Mityácssy Bence, Vánessa Gábor m.h., Dondor Leticia, Farkas Sándor, Herceg Klára, Kolompár Erik, Lakatos Róbert, Menyó Csaba, Pállos Nikolett, Rózműves Roland, Szalóki Dávid, Tóth Tamás. There is also a list of dates for the performance in January 2012.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV

Moliere: A fősvény		Shakespeare: Hamlet		Katona Bánk bán	
mellette	ellene	mellette	ellene	mellette	ellene
Csehov: Három nővér		Rejtő és tsai: Vesztegzár a Grand Hotelben		Madách: Az ember tragédiája	
mellette	ellene	mellette	ellene	mellette	ellene

4. feladat 🧑‍🎓 – Szimulációs helyzetgyakorlat

A magyartanár a kínálatot, a tantervi és érettségi követelményeket mérlegelve, valamint a kritikákban tájékozódva úgy döntött, hogy Csehov *Három nővér* című drámájának előadását javasolja az osztálynak.

- Alakítsanak két csoportot! Az egyik csoport feladata, hogy osztálymegbeszélést szimuláljon, a másiké, hogy szülői értekezlet. Használják a címkézés technikáját és tartsák magukat a megadott paraméterekhez!
- Amíg az egyik csoport játssza a szimulációs játékot, a másik csoport tagjai külső megfigyelőként készítsenek jegyzeteket a helyzetgyakorlatból nyerhető tapasztalatokról, majd cseréljenek!
- Beszélgék meg közösen a tapasztalatokat, reflektálják a történeteket!

A virtuális osztály paraméterei

- 24 000 lakost számláló kisváros, színház legközelebb a várostól 40 kilométerre levő megyeszékhelyen van. A főváros 200 km, de van autópálya.
- Az iskolának 40 bérlete van a megyeszékhely színházába, egy osztály egy évben egyszer jut el bérleti előadásra.
- Az oktatási intézmény négyosztályos gimnázium, két párhuzamos osztállyal.
- A mi osztályunk 28 fős, általános tantervű végzős osztály, 11 fiú tanulóval.
- A tanulók szociokulturális háttere viszonylag homogén. Csak néhányan valók értelmiségi családból (a kisvárosból ugyanis sok értelmiségi család viszi gyermekét a közeli nagyváros neves, jó beiskolázási lehetőségekkel rendelkező, több emelt

óraszámú képzési kínálatot nyújtó „elit” gimnáziumába), legtöbbjük szülei alkalmazottak, munkások. Hét bejáró van négy környező faluból, az ő szülei mezőgazdasággal foglalkoznak vagy a kisváros összeszerelő üzemében betanított munkát végeznek. Van néhány diák, akinek a családjában az egyik szülő régóta munkanélküli, és van két olyan tanuló is, akinek a családja a mélyszegénység határán él.

- Egy buszos, szállást igénylő színházi kirándulás a családok többségének megterhelő anyagilag.
- Kollégium nincs, így ha szállást nem is kell fizetni, éjszakai hazaérkezés esetén meg kell oldani a bejárók „bent alvást” vagy a „hazaszállítást”.
- Ha viszont délutáni előadásra utaznak, hiányoznak az iskolából, és ezt az igazgató nem szokta megengedni.
- Jegyárak: kedvezményesen 2400 forint/fő
- Utazás busszal: 4000 forint/fő

A csoport

Címkék (szerepkártyák) az osztálymegbeszéléshez

Gézu bá:

Az osztály fiatal, innovatív, a szakma iránt elkötelezett magyartanára. Diákszínpadot is vezet az iskolában, ennek az osztályból is többen tagjai. Fontosnak tartja, hogy diákjai nyitottak legyenek a világra, szeressenek olvasni, színházba, koncertre, kiállításra járni. Mindent megtesz, hogy tanítványainak kultúra iránti fogékonysága, pozitív beállítódása kialakuljon. Magyartanárként az ilyen alkalmakat tanmenetében is tervezi. Többnyire a megyeszékhely színházába viszi el tanítványait, de most úgy döntött, megnyeri a szülőket és a tanítványait, hogy megnézhessék a Nemzeti Színház Csehov: Három nővér előadását, amelyről nagyon érdekes kritikákat olvasott az interneten. Úgy gondolja, nagyon hasznos lehet egy különleges, hagyománybontó előadással való találkozás. Sikerült egy önkormányzati pályázaton a programhoz 45 000 forint támogatást is szereznie.

Judit:

Nagyszájú kamasz, minden kalandban benne van. Lelkesen fogadja Gézu bá javaslatát, de mindenképpen el szeretné élni, hogy a színházlátogatás után szálljanak meg Budapesten, menjenek el közösen szórakozni, és másnap (szombat) délelőtt is legyen még valamilyen program.

Betti:

Nem szereti a komoly darabokat, inkább a zenés musical világa érdekli. Mindenképpen rá akarja venni osztálytársait és Gézu bá-t, hogy a Nyomorultak vagy az Olivér c. musical-előadást nézzék meg inkább.

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K APOSVÁRI
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

Gábor:

Színművészeti Egyetemre készül. Emelt szintű érettségit szeretne tenni magyarból. Számára nagy lehetőség a Csehov művel való találkozás, és a Nemzeti Színházra is kíváncsi. Szereti a színházat, Gézu bá irodalmi színpadai csoportjának is oszlopos tagja.

Éci:

Csendes, szerény lány, ritkán szólal meg. Szívesen menne, de szorong, mert úgy gondolja, a családi költségvetés nem engedi meg, hogy cirka 7000 forintos kirándulásra menjen a többiekkel.

Jocó:

Az osztály „focistája”. Nem érdekli a könyv, a színház, mozogni, pörögni szeret. Egy jó meccsre szívesen elmenne, de ebből a „kulturális élvezetből” szeretne kimaradni.

Bozsi:

Az ügyeletes „rosszfiú”. A tanulással, iskolával kapcsolatban sok kudarc érte már, de iskolán kívül van egy csapat fiú, akikkel együtt szeret lógni, és ahol ő is fontosnak érzi magát. Visszont tiszteli Gézu bá-t, aki sokszor ül le vele négy szemközti beszélgetésre.

Tündi:

Aggódó, félénk kislány, bejáró. Szüleinek nincs autója, nem tudnak bejönni érte, amikor színház után éjjel visszaérnek a kisváros iskolája elé. Elég magányos, nincs barátnője az osztályban.

B csoport

Címkék (szerepkártyák) a szülői értekezlethez

Géza tanár úr:

Az osztály fiatal, innovatív, a szakma iránt elkötelezett magyartanára. Diákszínpadot is vezet az iskolában, ennek az osztályból is többen tagjai. Fontosnak tartja, hogy diákjai nyitottak legyenek a világra, szeressenek olvasni, színházba, koncertre, kiállításra járni. Mindent megtesz, hogy tanítványainak kultúra iránti fogékonysága, pozitív beállítódása kialakuljon. Magyartanárként az ilyen alkalmakat tanmenetében is tervezi. Többnyire a megyeszékhely színházába viszi el tanítványait, de most úgy döntött, megnyeri a szülőket és a tanítványait, hogy megnézhessék a Nemzeti Színház Csehov: Három nővér előadását, amelyről nagyon érdekes kritikákat olvasott az interneten. Úgy gondolja, nagyon hasznos lehet egy különleges, hagyománybontó előadással való találkozás. Sikerült egy önkormányzati pályázaton a programhoz 45 000 forint támogatást is szereznie.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

Kis Tamás (Judit nevelőapja):

Nagyszájú kamaszlány jól szituált, magabiztos apja. Örül a lehetőségnek, akár egy egész hétvégi kirándulást is támogatna. Céges kapcsolatai révén olcsó szállást is tudna szerezni az osztálynak. Mások anyagi problémái iránt érzéketlennek mutatkozik, úgy véli, menjen az, aki megteheti, aki nem, itthon is maradhat.

Varga Jánosné (Betti édesanyja):

Csinos, fiatalosan öltözködő, életvidám anyuka. Szeret fecsegni. Egy zenés darabot maga is szívesen megnézne, szülő-kísérőként az osztállyal tartana, de nem valami „búvalbélelt klasszikusra”. Nézete szerint a színház legyen szórakoztató, a darab a gyerekek életkori sajátosságainak megfelelő. Ezt azonban hangosan nem fogalmazza meg, folyton a mellette ülő szülőtárs fülébe duruzsol.

Színes Gábor (Gábor édesapja):

Géza tanár úr elképzelésének értő támogatója. Maga is olvasó, művelt ember, aki gazdag intellektuális környezetet biztosít a családban fia számára is. Sokat beszélget gyermekével, ismeri és támogatja a jövőre vonatkozó elképzeléseit, határozott véleménye van az iskolai programok céljairól, szerepéről. Özvegy, Gábort két éve egyedül neveli. Bár vannak anyagi gondjai, mindent igyekszik előteremteni, ami a fia épülését, tudásának gyarapodását szolgálja. Erre sosem sajnálja a pénzt.

Torma Sándorné (Éci édesanyja):

Mindenképpen szeretné, ha Éci is elmehetne, de egyszerre nem tudja kifizetni a jegy és a buszkielutazást. Esetleg két részletben. Attól határozottan elzárkózik, hogy az osztály Pesten töltsen az éjszakát, a szállásra már végképp nem tudna előteremteni pénzt.

Faragó Istvánné (Jocó édesanyja):

Elfogadja és támogatja Géza tanár úr javaslatát, a fiával is vitába keveredett emiatt. Úgy véli, fontos a sport, de fontos a kultúra is, nagy lehetőségnek tartja, hogy a gyerekek megismerhetik a Nemzeti Színházat, és jó előadást nézhetnek meg.

Bodnár Balázs (Bozsi édesapja):

Már azért is mérges, hogy Bozsi mamája nem ért rá, és neki kellett eljőnie a szülőire. Bár nem érdeklődik az egész, mégis mindenbe és mindenkibe beleszólik. Úgy gondolja, felesleges pénzkidobás az egész. Legjobb, ha itthon maradnak a fenekükön ezek a gyerekek, a tanár úr meg törődjön a sajátjaival.

Kovácsné Vég Sára (Tündi édesanyja):

Mindenképpen szeretné, ha Tündi is elmehetne, de ezt anyagilag nem tudja a család finanszírozni. Szeretne valami megoldást, támogatást, segítséget kérni, de nyilvánosan nem

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

lehet. Attól is tart, hogyan jut majd haza kislánya, illetve lesz-e olyan osztálytársnője, akinek a családja befogadja éjszakára gyermekét.

5. feladat 🧑🧒 – Szervezkedjünk! – páros szituációk, rögtönző gyakorlatok

- Alkossanak párokat, és osszák el a következő szituációkat!
- Rövid felkészülés után minden páros játssza el a saját szituációs gyakorlatát!
- Az egyes helyzetgyakorlatokat követően beszéljék meg a tanárként nyerhető tapasztalatokat!

(1) Az igazgatónál

Az osztály képviselői felkeresik az igazgatót. Szeretnék, ha délutáni előadásra tudnának menni, de akkor csak három órán tudnának aznap részt venni. Az igazgató hajthatatlan, a hetedik órát is meg kell tartani.

(2) Jegyrendelés

Gézu bá felhívja a Nemzeti Színház közönségszervezőjét. Időpontot szeretne foglalni és a kedvezményes (diák) jegy lehetőségéről érdeklődni az írásos megrendelő elküldése előtt.

(3) Névsor

Judit vállalta, hogy megírja az osztálynévsort a diákigazolványok számával. De Bozsi napok óta nem hozza el a diákigazolványát, így Judit elkészíti a Gézu bá-nak ígért határidővel.

(4) Érdeklődés a buszos árakról

Gézu bá előzetesen telefonon érdeklődik a helyi Volán-társaságnál, van már egy árajánlata egy magánvállalkozótól. 28 diák és 2 kísérőtanár számára kell a busz, a legolcsóbb egy közepes, 30 fős jármű volna, de ilyen a Volán-társaságnak nincs.

(5) Levélírás

Gézu bá megkéri Gábort, írja meg a hivatalos megrendelőt a jegyekkel és a busszal kapcsolatban is. Elmondja Gábornak, pontosan mi legyen a két levélben.

(6) Támogatáskérés

Tündi felkeresi a nevelési igazgató-helyettet. Elmondja, ha nem kap támogatást az iskolától, nem tud elmenni az osztállyal. Kérvényt is írt, melyet édesanyja és az osztályfőnöke is aláírt.

(7) Indulás

Mindenki a buszon ül, tíz perccel elmúlt három. Az indulást pontosan 15.00 órakor tervezték. Éci hiányzik, többen ingerültek, Gézu bá aggódik. Negyed óras késéssel Éci megérkezik.

(8) Vendégség

Mivel minden bizonnyal jóval éjjel után érkeznek meg a színházlátogatók, Betti felajánlja Écinek, hogy aludjon náluk. Éci szabadkozik, valójában viszont örül az ajánlatnak, kedveli a vidám, cserfes Bettit.

6. feladat – Mikro-tanítás

Tanulmányozzák alaposan az Educatio Kht. kompetenciafejlesztő oktatási programcsomag Szövegértés-szövegalkotás „A”: 12/1. tanulói munkatankönyvének és tanári útmutatójának Csehov *Három nővér* feldolgozását! (A kiadvány a Nemzeti Fejlesztési terv Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Program 3.1.1. központi program keretében készült.)

http://www.sulinet.hu/tanar/kompetenciaterulek/1_szovegertes/modulleirasok/12_evfolyam/a_tipus/irodalom/tanari_utmutato/h-asze1201_szova_12-1_tanar.pdf (38-58. oldal)

http://www.sulinet.hu/tanar/kompetenciaterulek/1_szovegertes/modulleirasok/12_evfolyam/a_tipus/irodalom/tanuloi_munkafuzet/h-asze1201_szova_12-1_diak.pdf (26-46. oldal)

- a) Válasszanak ki csoportonként egy feladatot és készüljenek fel mikro-tanításra! A szituációban a többi csoport, vagyis szemináriumi társaik lesznek a tanítványaik.

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K APOSVÁRI
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

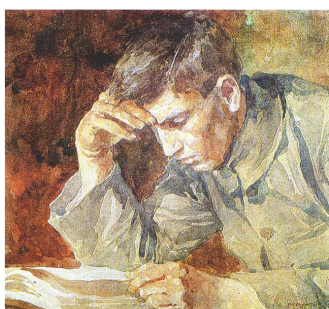
TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

- b) Beszéljék meg közösen és írják fel egy csomagolópapírra a mikro-tanítás sikerkritériumait!
- c) Tervezzék és szervezzék meg az órarészletet!
- d) A sikerkritériumok alapján értékeljék egymás munkáját!

7. feladat 🍎 🍌 – Dráma és színház

Alkalmazzák a jakobsoni kommunikációs modellt a három képen látható kommunikációs helyzetre!

- a) Melyiken ki a feladó, és a ki a befogadó? Mi az üzenet?
- b) Mi a sajátossága a színházi előadás kommunikációs folyamatának térben és időben?
- c) Milyen kommunikációs helyzet jön létre a színházi előadáskor a játéktéren, és milyen a játékosok és a nézők között?
- d) Gyűjtsék össze, mi mindenben különbözik, különbözhet az olvasott dráma és a dráma színházi előadása!
- e) Gyűjtsék össze, miben hasonló és miben különböző az olvasó és a néző befogadása!

Ignat Bednarik: Olvasó fiú, XX. század első fele

Jean François de Troy: Molière felolvasása, 1728

Előadás az újraépített Globe színházban, London, 2007

8. feladat 🍎 🍌 – Kérdőívek

- a) Dolgozza fel kettéosztott naplóval az Önnek kiosztott, a színházi előadás elemzéséhez készült kérdőívet!
- b) Az azonos kérdőívekkel dolgozók alakítsanak szakértői csoportot, és kettéosztott naplóik segítségével értelmezzék, elemezzék a kérdőívet, amelynek gazdái!
- c) Alakítsanak alapszerepeket, és mutassák be egymásnak Pavis, Helbo és Ubersfeld kérdőívét!
- d) Készítsék elő a színházi előadás elemzését! A három kérdőívől nyert információk és saját ötleteik alapján állítsanak össze tematikus kérdéscsoportokból álló tanári kalauzt

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV

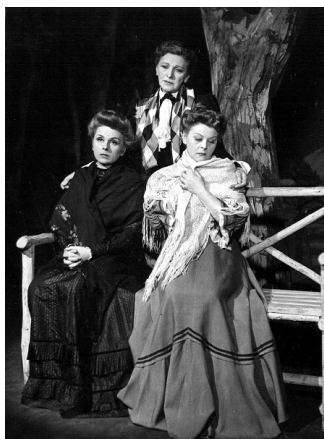

a tanulók számára! Figyeljenek arra, hogy a kérdések nyelvezete tanulóbarát, világos és egyértelmű legyen!

e) A csoportok a vándorló poszterek technikával tegyék közzé tanári kalauzaikat!

(1)

PAVIS KÉRDŐÍVE	
<p>A nyolcvanas évek folyamán, alapjában nyugati és párizsi <i>mise en scène</i>-ek folyamatos hatására érlelődött ennek a kérdőívnek az első változata, amely meg is jelent a <i>l'œil et l'images de la scène</i> című kötetben. Az alábbiakban közreadjuk legutolsó változatát, amely már figyelembe veszi a kifogásokat és a színházi alkotások fejlődését is.</p> <p>1. A <i>mise en scène</i> általános jellemzői</p> <p>a) Ami az előadás elemeit összetartja (a színpadi rendszerek kapcsolata). b) A <i>mise en scène</i> összefüggései vagy összefüggéstelenségei: mire épül az egész? c) A <i>mise en scène</i> helye a kulturális és esztétikai kontextusban. d) Mi zavarja a <i>mise en scène</i>-ben: melyek az erős, a gyenge vagy az unalmas pillanatok? Miképp illeszkedik a jelen alkotásá?</p> <p>2. Szenográfia</p> <p>a) A városi, az építészeti, a scenikai, a gesztikus stb. tér formái. b) A néző térének és a játék térének kapcsolata. c) A tér felépítésének elvei: 1. A színpadi térnek és kiterjedésének dramaturgiai funkciói. 2. A színpadi és a színpadon kívüli kapcsolata. 3. A felhasznált tér és a színpadra állított dramaturgiai szöveg fikciójának viszonya. 4. A megmutatott és az elrejtett kapcsolata. 5. Miként épül fel a szenográfia? Mivel függnek össze átalakulásai? d) A színek, a formák, az anyagok rendszere: konnotációjuk.</p> <p>3. A világítási rendszerek</p> <p>a) A fikcióhoz, a reprezentációhoz, a színészhez kötött természetű. b) Az előadás befogadására gyakorolt hatása.</p> <p>4. A tárgyak</p> <p>Természete, funkciója, anyaga, a térhez és a testekhez való viszonya, használatának rendszere.</p> <p>5. A jelmezek, az arcfestés, a maszk</p> <p>Funkció, rendszer, viszony a testhez.</p> <p>6. A színészek teljesítménye (performance)</p> <p>a) A színészek fizikai leírása (mozgás, arcjáték, arcfestés); változások a megjelenésükben. b) A színészek feltételezett kinesztéziája, a megfigyelőnél gerjesztett kinesztézia. c) A perszónázs felépítése; színész/szerep. d) A színész és a csoport viszonya. Elhelyezkedések, az együttes viszonya, mozgáspálya. e) A szöveg és a testek kapcsolata. f) Hangok: minőség, a kiváltott hatás, viszony a dikcióhoz és az énekhez. g) A színész státusza: múltja, szakmai helyzete stb.</p> <p>7. A zene, a zaj, a csend funkciója</p> <p>a) Természete és jellemzői: viszonya a történethez, a dikcióhoz. b) Melyik pillanatban kapcsolódnak? Következmények a reprezentáció még hátralévő részére.</p>	<p>8. Az előadás ritmusa</p> <p>a) Egyváltás jelrendszer ritmusa (dialogus-, fény-, jelmez-, mozgásváltás stb.). A valós és a megélt idő kapcsolata. b) Az előadás teljes ritmusa: folyamatos vagy szaggatott ritmus, rendszerváltás, kapcsolat a <i>mise en scène</i>-nel.</p> <p>9. A <i>mise en scène</i> történetolvasása</p> <p>a) Milyen az elmesélt történet? Foglalja össze! Ugyanazt mondja el a <i>mise en scène</i>, mint a szöveg? b) Milyenek a dramaturgiai válaszok? Koherens vagy inkohere az olvasat? c) A szövegben milyen kértértségek, a <i>mise en scène</i>-ben milyen megvilágítások találhatók? d) Milyen a történet szervezése? e) A színész és a színpad miként építi fel a történetet? f) A <i>mise en scène</i> értelmezésében milyen a dramaturgiai szöveg műfaja? g) A <i>mise en scène</i> egyéb lehetséges választásai.</p> <p>10. A szöveg a <i>mise en scène</i>-ben</p> <p>a) A színpadi változat kiválasztása: milyenek a változtatások? b) A fordítás (amennyiben az) jellegzetességei. Fordítás, adaptáció, újírás vagy eredeti írás? c) Mennyi helyet kínál a <i>mise en scène</i> a dramaturgiai szövegnek? d) A szöveg és a kép, a fül és a szem viszonya.</p> <p>11. A néző</p> <p>a) Melyik színházi intézmény kereteiben zajlik a <i>mise en scène</i>? b) Mit vár az előadástól (szöveg, rendező, színészek)? c) Az előadás értékeléséhez milyen előfeltételek szükségesek? d) Hogyan reagált a közönség? e) A néző szerepe a jelentésképződésben. A javasolt olvasat egy- vagy többszólamú? f) Milyen képek, jelenetek, témák szövegezték meg és őrződtek meg? g) Miképp manipulálja a <i>mise en scène</i> a néző figyelmét?</p> <p>12. Hogyan jegyzeteljük (fényképezzük vagy filmezzük) ezt az előadást? Hogyan emlékezzünk rá? Ami kimarad a jegyzetelésből.</p> <p>13. Ami nem szemiotizálható</p> <p>a) Ami az ön olvasatában nem volt értelmezhető a <i>mise en scène</i>-ben. b) Ami sem jelle, sem jelentésre nem vezethető vissza. (Miért nem?)</p> <p>14. Mérések</p> <p>a) Milyen különleges problémákat kell vizsgálni? b) Egyéb megjegyzések, a <i>mise en scène</i>-re és a kérdőívre vonatkozó egyéb kategóriák.</p>

Anton Pavlovics Csehov: Három nővér, Vígszínház, 1947.
Mezey Mária (Mása), Gombaszögi Frida (Olga), Dajka Margit (Irina).
Fotó: Kálmán Béla. Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet, Budapest.

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

(2)

HELBO KÉRDŐÍVE

- A színpadi tér**
  - Formája és a színház formája?
  - Természete (mimetikus-játékos)?
  - Térkoordináták (nyitott-zárt, magas-mély, széles-keskeny, üres-zsúfolt)?
  - A színpadi és a színpadon kívüli viszony?
  - Milyen „esztétika” (színek, formák, „stílus”, kulturális referenciák)?
- A tárgyak**
  - Eredete? Anyaga?
  - Száma? Többértékűsége?
  - Felhasználása?
  - Retorikai-szimbolikus működése?
- A színészek**
  - A színészek száma.
  - Perszonázs-színész viszony. Megszemélyesítés módja.
  - Megjelenés, életkor, nem, mozgás, hang, dikció, jelmez?
  - Színész-társulás: történelmi, már játszott szerepek, társulathoz tartozás?
- A dráma**
  - Mi a műfaja?
  - Mi a történet?
  - A beszéd módja?
  - Az improvizáció és a véletlen aránya?
- A rendező munkája**
  - Miként hangsúlyozza a fikciót (fikcionalitást)?
  - Milyenfajta referenciát választ (történelmi, kortárs, fantasztikus...)?
  - Hogyan tagolja az egységeket? A folyamatosságot vagy a szaggatottságot részesíti előnyben?
  - Túlshályban van-e a látvány vagy a hang (szó és zene)?

Helbo kérdéseinek nagy része az előadás konkrét és vizuális elemeire irányul. Kiemelik a teret, de ellejelejtik a temporaritást és a ritmust. Még ha a leírások könnyűnek tűnnek is, esztétikai kifejtésük (1a) egész másfajta nehézséget okoz.

A sokkal használhatóbb, mint amennyire elgondoltnak tűnő tárgy fogalma a neoretorikába torkollik, s látni fogjuk, hogy a vektorok és a metafora/metonímia páros hasznunkra lesz a szimbolikus működés megvilágításában.

A színészekkel (3) az a baj, hogy nem anyakönyvi bejegyzések, hanem a jelentés egyszerre konkrét és elvont felépítői.

Ez az építmény nem tulajdonok felhalmozásából áll össze, hanem a *mise en scène* által a játékban lévő, s annak a logikáját már előzetesen birtokolni kellett.

A drámát, hogyan is fogalmazzam, elég nehéz birtokolni, és szétválasztani a cselekményt, a narratív szerkezetet (4b), az aktáns sémát (4c), valamint sem az improvizációt, sem a véletlen, természetnél fogva, előre nem látható.

Ugyanakkor lényegi kérdéseket tesz fel a rendező munkáját illetően (5), különösképpen a fikció (5a) és a valóság (5b), főként az *érzékelés/értelmezés*, az emberi lény ötéle és a bemutatott mű ezerele érzése adagolásának viszonylatában.

(3)

UBERSFELD KÉRDŐÍVE

- Az anyagi közeg**
  - Hogyan (nem) hirdeti magát az előadás? Az azonosítási jelei, előfizetések, sajtótájékoztatók, programok és plakátok.
  - Hogyan helyezkedik el az előadás a (városi) térben? Kerület, célközönség, vállalt vágy, építéssel, hétköznapihoz való viszonyulás.
  - Miképpen értelmezi az előadás saját helyzetét a történelmi hitelességhez képest? A hagyomány, a törvény, a rend felhasználása/elutasítása/leleplezése.
- Belépés**
  - Miként választotta ezt a darabot?
  - Hol/miként jutott a jegyekhez? Megterhelte-e a költségvetését?
- A kommunikáció**
  - Az előadás társadalmi feladata: konvenció- és illúzióépítés (az előcsarnoknak, a szünetnek, az előadás lecsengetésének, a próbáknak a szerepe).
  - A nézői szerződés szerepe: van-e kiemelt előadásszempon: a tudás megosztása, a színész/társulat jelene/teste, érzelm kiváltása/felkeltése, nem kommunikatív, nem fogalmi.
- A befogadás**
  - Miképpen észlelte, értette, értelmezte a látványtervet?
  - A közönség egészében volt-e megszólítva?

Anne Ubersfeld kezdetben (1) az előadás anyagi háttérére figyel, egy csoportba vonva a reklámot (1a), a földrajzi elhelyezkedést és a történelmi helyzetet. Fogalmilag elég nehéz összehozni ezt a három szintet.

Túl nyersen (2a) kérdez rá a szándékra (a darabválasztásra) és a gazdasági háttérre: segítségért fordul ugyan a pszichoanalízishez és a szociológiához, de vajon segítenek-e?

A kommunikáció fogalmaival határozza meg a színházi tárgyhoz kötődő viszonyt, bár az előadás elképzelhető lenne „vég nélküli végességként” is, olyan tárgyként, amely a nézői szándéknak közzoríthatóan inkább összerakni, mint kommunikálni való a világosan lefektetett nézői szerződés (3b) értelmében. Az előadás-„szempon” egyébként rendkívül zavaros, még ha a néző legfőbb gondja az érzelm, az értelem, a készítés megkülönböztetése volna ahelyett, hogy az előadás funkcióit választja el egymástól: természetesen a „társadalmi”, amely ugyanakkor rituális, kulturális, terápiás, metafizikai stb.

A látványterv fogalma lényeges a nyugati *mise en scène* számára, hiszen a közös döntést és az esztétikai égséget idézi fel; a keleti hagyomány számára azonban, amely az évszázados rögzített gyakorlatok megerősítésének és parányi változtatásának ismétléséből áll, irreleváns. Az utolsó kérdés (4b) arra irányul, vajon megosztott volt-e a közönség (ahogy Brecht szerette volt), vagy „egy emberként” reagált a pszichológiai vagy kulturális reprezentációban.

Anton Pavlovics Csehov: Három nővér, Madách Színház, 1954, rendezte: Horvai István Tolnay Klári (Irina) és Darvas Iván (Tuzenbach)
MTI fotó

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

9. feladat 🎭 – Mikro-elemzések színházi fotók alapján

Tematikus kérdéscsoportokat tartalmazó tanári kalauzaikat felhasználva és továbbgondolva készítsenek a színházi fotók elemző feldolgozásához konkrét feladatokat/kérdéseket a következő szempontok egyikének kibontására!

- A függöny szerepe, játékba vonásának formái és jelentései
- A fehér vásznak szerepe, játékba vonásának formái és jelentései
- Bábuk és maszkok szerepe, játékba vonásának formái és jelentései
- A testjáték jellemzői és jelentéslehetőségei
- A játékba bevont tárgyak szerepe, a tárgyhasználat összefüggései és jelentésképző szerepe

Egy szemponthoz a számozott színházfotókból maximum 3-4 képet válasszanak!

(1)

(2)

(3)

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K KAPOSVÁRI
EGYETEM

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése
a Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem részvételével

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

(4)

(5)

(6)

(7)

(8)

(9)

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K KAPOSVÁRI
EGYETEM

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

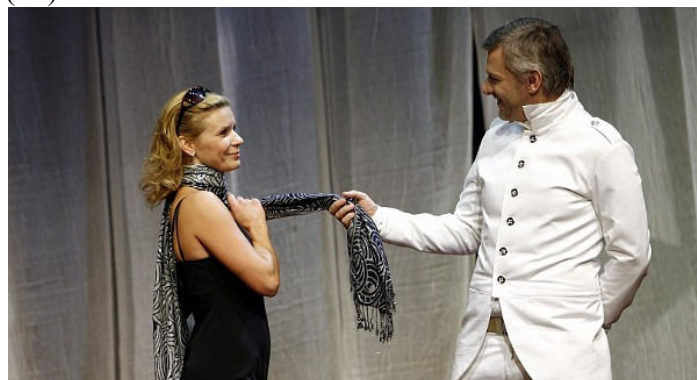
(10)

(11)

(12)

(13)

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K KAPOSVÁRI
EGYETEM

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

(14)

(15)

(16)

(17)

(18)

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV

10. feladat – Kreatív írás

- Nézzék meg az előadásból készült vágott videós anyagot a YouTube-on → <http://www.youtube.com/watch?v=Rsf2gNhLSqM!>
- Végezzenek ötletbörzét, milyen kreatív írásfeladatokat adhatnának a képes anyaghoz az egy témáról különböző szerepben technikát felhasználva!
- Minden csoporttag válasszon és írjon meg egyet a csoport által kitalált ötletekből!
- Válasszanak ki egy szövegművet és készítsenek hozzá 4-6 szempontból álló értékelőlapot!
- A feladattal kapcsolatos tapasztalataikat osszák meg a többi csoporttal is!

Kommunikációs helyzet	Feladó a szituációban	Címzett a szituációban	A szöveg mufaja

11. feladat – Negyedik fal?

- Nézzék meg az előadásból készült vágott videós anyagot a YouTube-on → http://www.youtube.com/watch?NR=1&feature=endscreen&v=0C0zZ_LXMvw!
- Készítsenek a vágott anyaghoz olyan, csoportmunkára épülő tanári kalauzt, amely segíti értelmezni azt a rendezői szándékot, hogy az előadás lebontsa a dobozszínház „negyedik fal” illúzióját!

R

12. feladat – Reflektált kritikaolvasás

- Válasszon hármát a kritika-részletekből! Kapcsolódjon elfogadó vagy cáfoló, a fotókból, videós anyagból vett érvekkel (vagy az előadáson szerzett tapasztalatai alapján) a választott kritika-részletek állításaihoz!
- Választását indokolja, és ossza meg gondolkodásának eredményét csoportjában!

Andrei Șerban, az előadás rendezője

(1)

Könnyed tréfaaként indul az előadás. Három női fej jelenik meg a vörös plüssfüggöny redői között, kezükkel nyakuknál fogják össze az anyagot. Mintha cirkuszban lennének, ahol pirosra festett orrú bohócok produkálják magukat. Később innen bújik elő a többi szereplő is, sőt az is előfordul, hogy felmásznak a függönyre. Színpadra lépéskor a figurák nem egymáshoz, hanem a publikumhoz fordulnak először. Csak kapkodjuk a fejünket, annyi szokatlant látunk. (Szekeres Szabolcs: Hagyományok nélkül, hajszálpontosan – Nemzeti Színház: Három nővér, Z' Art. Kor, 2010. 09. 29)

(2)

A román származású, Egyesült Államokban élő Andrei Șerban nem elsősorban drámaszöveget állított színpadra, hanem pontosan kimunkált partitúrát készített Csehov megunthatatlan klasszikusából. Șerban rendezése nem tartja fontosnak a csehovi csendet, a 20. század fordulóján írt darabokból jól ismert negyedik fal illúzióját is mellőzi, még csak az elrontott életek csődje sem érdekli. Ehelyett ahogy a vízbe dobott kő hullámokat ver, úgy vizsgálja az előadás a mindennapi rutin, a hétköznapok rendjének megváltozását és az ebből eredő következményeket. (Szekeres, 2010. 09. 29)

(3)

Egyes mondatok többször hangzanak el, sokszor más figurák szájából is, mint ahogyan az az eredetiben szerepel. Ilyen például Versinyin és Mása jelenete, ahol a repetitív szövegmondás, és a lelassított mozgás hívja fel a figyelmet a két szereplő között kialakult érzelmi kapcsolat fontosságára. Így a hangsúlyok máshová kerülnek, egyes motívumok felerősödnek. A figurák folyton reflektálnak egymásra, hol kommentálják, hol parodizálják a másikat. A színészek nem drámazzák, nem zokogják túl az előadást, egy-egy rezignált, ironikus gesztus, arckifejezés rögvest idézőjelbe teszi a monológokat. (Szekeres, 2010. 09. 29)

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

(4)

Az előadás kezdete egyszerre él a cirkusz, az abszurd dráma, és a némafilm eszköztárával. (Szekeres, 2010. 09. 29)

(5)

Menczel Róbert látványterve jól illeszkedik a rendezői elképzelésekhez. A négyzet alakú dobogó az előbb cirkuszi porondot, később a monokróm színű díszlet egy vasútállomás várótermét ábrázolja. (Szekeres, 2010. 09. 29)

(6)

Serban színháza kétségtelenül érzéki és intellektuális egyszerre; teátrális eszközei egy pillanatil sem hagynak kétséget afelől, hogy színházban vagyunk. (Szekeres, 2010. 09. 29)

(7)

Az illúzió világába csomagolt élet egyenlő a tespedéssel, beletörődéssel és cselekvőképtelenséggel. Tettek nélküli álmodozás, ami veszélyes játék, ha a tét már nemcsak a saját élet, hanem a felelősség, amit a kedély láthatárán felbukkanó ködképek szürke fátyollal borítanak.

Mire vágyunk? Milyen illúzióvilágba menekülünk a sivár lét elől? Várjuk a szerelmes ezredest, hátha kiránt a szürkéségből? Magasröptű gondolatok mögé rejtjük a kisszerúséget? Munkával álcázzuk az eseménytelenséget vagy képzeletbeli jövőt építünk egy távoli városban, és gondolatban éljük át a lehetőségeket? Vagy csak beletörődünk abba, ami van és ráhagyjuk másra a döntést? Cselekedni nehéz.

(Vörös Dóra: Hol van Moszkva? POSzT – Nemzeti Színház: Három nővér – színikritika, Kikötő online kulturális magazin, 2011. 06. 17.)

(8)

Andrej Serban rendezése eltér az eddigi unalmas Csehov adaptációktól, felismerte, hogy a dráma nemcsak a nagy orosz világfájdalomról és nemcsak a kiforgatott karakterekbe ágyazott humorról szól, hanem valami sokkal többről, a hiányról, arról az úrról, ami betölthetetlen, hiába az újabb vágyak és újabb kielégülések. Moszkva elérhetetlen, mert az ember rossz helyen keresi, és ha keresi is, akkor sem tesz érte, hogy beléphessen a kapuján. Serbannak sikerült az agyonrendezett Csehov darabban megtalálni azt, ami aktuálissá és izgalmassá teszi: hogyan lehet felszámolni a cselekvőképtelenséget és újrakezdeni azt, ami már összeomlani látszik. (Vörös Dóra, 2011. 06. 17.)

(9)

A Nemzeti előadása nem nélkülözi az abszurd elemeket, a rendező azonban úgy vélte: ha ezek egyáltalán nem "Csehovból jönnek", hanem csak az ő művészi szabadságából, akkor természetesen megölné a darabot. "Ha működik így az előadás, akkor a műben benne van a

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

lehetőség" - fogalmazott.

Munkáját Andrei Serban egy olyan karmesteréhez hasonlította, aki Beethoven sokat játszott V. szimfóniájában is tud új hangokat mutatni. "Ugyanígy a Három nővér is a világ egyik leghíresebb színdarabja. A mi dolgunk az, hogy olyan elemeket hozzunk napvilágra, amelyek rejtve vannak a darabban" - tette hozzá. (Andrei Serban Három nővért mutat, kultura.hu, 2010. 09. 24.)

- c) Olvassa el és reflektálja kettéosztott naplóval Puskás Anna kritikáját!
- d) Reflexióit beszélje meg együttműködő csoportjában az utolsó szó joga technikával!
- e) Válasszanak Puskás Anna kritikából 3-4 rövid részletet (esetleg mondatot), és készítsenek hozzá feladatot a tanulók számára!
- f) Küldjék el a feladatot egy másik csoportnak, és fogadják az önöknek küldött feladatot! A szituációban „diákként”, oldják meg és „tanárként” reflektálják, értékeljék a kapott feladatot!

(10)

A rendezői koncepció egyik legfőbb eleme a stilizáció, az (el)idegenítés eszköze, ami meglátásom szerint két irányban működik az előadásban: a tér és a színészi játék viszonylatában. Az első felvonásban a tér, bár stilizált itt is, világos és érthető. Abban a tekintetben legalábbis, hogy tudjuk, hol játszódnak a jelenetek, hogy a színpad hátsó része a folyosó, ahonnan vendégek érkeznek, középen található a nappali, elöl pedig az étkező. Csak a szürke fal, és az abba beleolvadó ajtók egynemű közege kelt nyugtalanságot, a bezártság szorult érzetét.

A színészi játék viszont természetellenes és életidegen. Mása (Schell Judit) jógagyakorlatai, kötél tánc-bemutatója a vörös függönyön, Irina (Péterfy Bori) balett-ugrásai, Olga (Udvaros Dorottya) erőteljes kifordulása a nézők felé zárójelbe teszik a kimondott szavakat. A két hadnagy (Szatory Dávid, Fehér Tibor) bohóctánca valósággal cirkusszá változtatja a színpadot, a filmes ihletésű lassított jelenetek pedig megvonják a publikumtól az általános nézői szokásrend lehetőségeit. Ahogy haladunk előre, a felvonásokban egyre kevesebb ilyen elemmel találkozunk, mígnem az utolsó felvonásban már realiztikus, de legalábbis ahhoz nagyon közeli színészi játékkal találkozunk.

A jelmezek egyszerre változnak ezzel a tendenciával. Ahogy a játék megszabadul a felesleges kiegészítőktől, úgy szabadul meg tőlük a nővérek ruhája is. A harmadik felvonásban már csak hálóing van rajtuk, pont csak annyi, amennyi szükséges, és a dialógusok is letisztultabbak, őszintébbek közöttük.

A tér a színészi játék mellett és azzal ellentétesen változik. Egyre érthetlenebbé válik, és kaotikus formájával átveszi az irányítást a szereplők fölött. A harmadik felvonás terében már semmi sem világos. Egy monumentális tornyot látunk fehér ruhákból, amiben elmerülnek, eltűnnek, botladoznak a szereplők, amiben a stabilitásnak még árnyképével sem találkozunk. A negyedik felvonás gödrének előképe itt is megjelenik. A szereplők egy padlón fekvő

csapóajtón át érkeznek meg vagy tűnnek el.

Csak egy ember érzi magát egyre stabilabban a kialakuló káoszban: Natalja Ivanovna (Mészáros Piroska). Az ő játékmódja, és jelmeze ugyanis nem a többi szereplőével változik, hanem a térrel áll összhangban. Egyre neveltségesebb ruhákat ölt magára. Állandó kellékévé válik egy Mickey Mouse figura, ami kisfiának, Bobiknak stilizált mása, és pontos definíciója annak a ténynek, hogy a kisbaba is csak eszköz Natasa kezében, hogy átvegye az uralmat a ház és lakói fölött. Ezt támasztja alá a többször felhangzó, hangos és irritáló gyereksírás, aminek forrását nem láthatják sem a szereplők, sem a nézők, és ami mégis betölti az egész termet.

A negyedik felvonásban a tér uralma teljessé válik. A szürke falak, a rejtett ajtók még mindig hermetikusan zárják el a nővéreket a külvilágtól, de a szabadulás egyre szükségesebbé válik. A már említett gödör a csapóajtó alatt egy hatalmas, tátongó veremmé változott, aminek a szélén nagyon óvatosan kell mozogniuk a szereplőknek, nehogy beleessenek. Natasa és (az ebben az előadásban fizikailag is megjelenő) Protapopov elfoglalták a házat, mindenütt boldogságuk szimbólumai, színes lufik röpködnek.

Pontos játék a szimbólumokkal az is, hogy amikor Irina a szerelemről – képzelt boldogságának tárgyáról, s annak be nem teljesüléséről – beszél, elenged egyet a lufik közül, és az lezuhan a verembe, míg Mása elengedett léggömbje elszáll az ég felé. Ők is szerettek volna egy darabot a boldogságból, de Irina képtelen volt szeretni, Mása pedig egy tovatűnő vágyképnek adta szerelmét. Kuligin (Kulka János) maga visz le két lufit a verembe, jelezve azt, hogy felesége és ő sosem voltak, és sosem lesznek boldogok.

Nem marad hátra más, csak a botladozás a verem szélén, és a verembe hullás előbb vagy utóbb, mert az elmúlást senki sem kerülheti el. Ahogy Irina búgócsigája is mutatja, nincs jövő, csak az állandó és önmagába visszatérő jelen. (Puskás Anna: A tér az úr– Andrei Şerban Három nővére, prae.hu, 2010. 10. 11.)

13. feladat 🍪🍬 – Csehov-paródia

- Nézzék meg Csehov *Három nővér* paródiáját (Márkus László, Haumann Péter, Körmendi János) a YouTube-on → <http://www.youtube.com/watch?v=9UyCyZno8Lk!>
- Tartsanak ötletbörzét, miként és mire tudnák felhasználni ezt a paródiát a csehovi dráma világ jobb megértésében, illetve az Andrei Şerban rendezte Nemzeti Színházbéli előadás elemzésének folyamatában!
- Dolgozzanak ki egy ötletet részletesen!

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K APOSVÁRI
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

14. fejlesztő értékelés – kilépőkártya

Tekintsen vissza a modulban megvalósított tanulási folyamatára és töltsse ki a kilépőkártyát!

A modul elvégzése azt tudatosította bennem, hogy...

Szerintem olyan tanári kompetenciáim fejlődtek, mint...

Legfontosabb tapasztalataim...

Leghasznosabb feladatnak tartom...

Felesleges feladatnak tartom...

Egyéb megjegyzéseim...

Kérdéseim...

6. Megjegyzések a feladatokhoz:

1. feladat

Tervezett idő: 10 perc

Instrukciók: A csoportmunkát követően nem szükséges frontális megosztás. Cél, hogy a hallgatók elkezdjenek gondolkodni a témáról.

Munkaforma: csoport

Módszerek, eljárások: asztalterítő

Eszközsükséglet: fél ív csomagolópapír és 4 db. filctoll csoportonként.

Lehetséges megoldások: Például: érthetőbb lehet, mint az olvasott darab, élményközpontú irodalomtanítás, kulturális szokások alakítása stb.

2. feladat

Tervezett idő: 20 perc

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

Instrukciók: Cél, hogy a hallgatók szembesüljenek azzal, hogy egy színházlátogatás megtervezése, megszervezése és lebonyolítása körültekintő munkát, átgondolást, sokrétű együttműködést igényel, s hogy a feladatok egy része megosztható a tanulókkal, de a felelősség a tanáré.

Munkaforma: csoport

Módszerek, eljárások: listakészítés, folyamatábra

Eszközsükséglet: csoportonként fél ív csomagolópapír, vastag filctollak, gyurmaragasztó

Lehetséges lista például: tájékozódás a kínálattal kapcsolatban T = tanár – D = diák; megbeszélés a tanulókkal T; megbeszélés a szülővel T, szülői szándéknyilatkozat; iskolavezetés tájékoztatása T~D; a szóba jöhető előadások kiválasztása (a tantervi illeszkedés megteremtése), megegyezés, döntés T-D; a lehetséges időpont(ok) megbeszélése T-D; kapcsolatfelvétel a színház közönségszervezőjével T; árajánlat kérése buszos cégektől T; jegyek megrendelése, átvétele, kifizetése T; busz megrendelése, számla rendezése T; névsor összeállítása a diákigazolvány-számokkal a kedvezményes jegyekhez; pénz beszedése a tanulóktól T~D; lehetőség szerint hozzájárulás kérése a kulturális alapból (minden tanuló vagy csak a hátrányos helyzetűek részére, esetleg differenciáltan – osztályfőnökkel egyeztetve) T; a kirándulás szabályainak lefektetése (például: viselkedés, öltözködés) T-D; a darab elolvasása és megbeszélése T-D; a színpadi előadásra való felkészülés: előadás-elemzési szempontok gyűjtése, elrendezése, vállalások T-D; tájékozódás az előadás fogadtatásáról (kritikaolvasás az internetről) T-D; élményfeldolgozás irodalomórán T-D; a program egészének értékelése T-D

3. feladat

Tervezett idő: 15 perc

Instrukciók: Cél, hogy a hallgatók tájékozódjanak az érvényes tantervi és érettségi követelményekről a feladattal összefüggésben. Tartsák szem előtt a gyakorlatias szempontokat a választáskor, de ezektől akár tudatosan legyenek képesek eltérni, a választásukat, döntésüket indokolni.

Munkaforma: csoport

Módszerek, eljárások: T-táblázat; a megosztáshoz használható például az egy marad, három meg közzétételi technika

Eszközsükséglet: -

Lehetséges megoldások: Egyéni. *A fősvény* és a *Hamlet* kilencedikes tananyag lehet egy kronologikus tantervben, a *Bánk bán* tizedikes, a Csehov-darab és Madách tizenegyedikes. Mivel a virtuális osztály 12. évfolyamos, bármelyik darab szóba jöhet. A Rejtő nyomán készült darab az irodalom határterületei c. érettségi témakörbe illeszthető. Tehát mindegyik előadás felhasználható az érettségi vizsgára való készüléshöz, belőlük tétel is fogalmazható, ám bár Csehov csak emelt szinten követelmény. Megfontolásra, mérlegelésre adhat okot a rendező és a szereposztás, az előadás dátuma, hogy van-e délutáni előadás, milyen a híre az előadásnak, hogy melyik színpadon játsszák stb.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K APOSVÁRI
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

4. feladat

Tervezett idő: 45 perc

Instrukciók: Két csoport játszhatja. Mindenki megkapja a helyzetgyakorlat paramétereit. Két kisebb csoportra oszlanak. Az egyik a szimulációs csoport az osztálymegbeszélést, a másik a szülői értekezletet játssza el a kiosztott szerepkártyák szerint. Ha a szemináriumi csoport létszáma a címkéknél kevesebb, ne adjunk ki minden címkét, ha több, írjunk továbbiakat.

A szimulációs feladat a praxisban is előforduló helyzetekkel, problémákkal, megoldásra váró vagy alkalmazkodást kívánó körülménnyel szembesíti a tanárjelölteket. A jegyzetelés módot ad a későbbi érdemi megbeszélésre, a frontális reflektálásra, helyzetelemzésre. Jegyzetelni a szemináriumvezetőnek is fontos, a leírt megjegyzések, kérdések, problémák elmélyült, hatékony megbeszélés-vezetést tesznek lehetővé. Ha szükségesnek ítéljük, gyűjthetünk közösen szempontokat a megfigyeléshez, elemzéshez is.

Munkaforma: csoport, frontális

Módszerek, eljárások: címkézés

Eszközsükséglet: paraméterlista, szerepkártyák

Lehetséges megoldások: egyéni

5. feladat

Tervezett idő: 20 perc

Instrukciók: a feladat célja, hogy a színházlátogatás szervezésével kapcsolatos apró problémamegoldó helyzetek kidolgozásával és megbeszélésével fejlessze a tanárjelöltek problémaérzékenységét, illetve szervezéssel kapcsolatos kompetenciáit.

Munkaforma: csoport, frontális

Módszerek, eljárások: helyzetgyakorlat

Eszközsükséglet: -

Lehetséges megoldások: egyéni

6. feladat

Tervezett idő: 25 perc felkészülés + csoportonként 10 perc mikro-tanítás és 5 perc megbeszélés (kb. összesen 45 perc a mikro-tanításokra)

Instrukciók: Ha a modul teljes folyamatát végigvisszük, akkor itt és most az Educatio Kht. vonatkozó oktatási programcsomagjának áttekintésére, a feladatnak a mikro-tanításhoz való kiválasztására és a megvalósításhoz javasolt tanári instrukciók megbeszélésére van mód. A feladat feltételezi, hogy a csoportok a következő szemináriumig találkoznak, megtervezik a mikro-tanítást, elosztják maguk között a szerepeket és felkészülnek a tanításra, beszerzik a szükséges eszközöket is, ha szükséges, gondoskodnak fénymásolatokról stb.

Munkaforma: csoport

Módszerek, eljárások: órarészlet tervezése és szervezése

Eszközsükséglet: A programcsomag papír alapú változata (12. évfolyam 1. füzet: tanulói

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

munkafüzet és tanári útmutató) a csoportok számának megfelelően, vagy ezek fénymásolt példányai, ideális esetben internet-hozzáférés + csoportonként egy laptop.

http://www.sulinet.hu/tanar/kompetenciaterulek/1_szovegertes/modulleirasok/12_evfolyam/a_tipus/irodalom/tanari_utmutato/h-asze1201_szova_12-1_tanar.pdf (38-58. oldal)

http://www.sulinet.hu/tanar/kompetenciaterulek/1_szovegertes/modulleirasok/12_evfolyam/a_tipus/irodalom/tanuloi_munkafuzet/h-asze1201_szova_12-1 diak.pdf (26-46. oldal)

Lehetséges megoldások: egyéni

7. feladat

Tervezett idő: 15 perc

Instrukciók: a feladat a színházi előadások világának kommunikációs sajátosságaira irányítja a figyelmet.

Munkaforma: páros, frontális megbeszéléssel

Módszerek, eljárások: tanári kalauz

Eszközsükséglet: -

Lehetséges megoldások: Lásd: Kiss Gabriella, 1999, 14-17. oldal

8. feladat

Tervezett idő: 45 perc

Instrukciók: a feladat célja, hogy három színházi előadás-elemző kérdőív reflektált feldolgozását követően a hallgatók képesek legyenek a diákok nyelvén, érthetően megfogalmazva szempontokat adni egy színházi előadás elemzéséhez.

Munkaforma: csoport

Módszerek, eljárások: szakértői mozaik

Eszközsükséglet: Pavis, Helbo és Ubersfeld kérdőíve megfelelő számú fénymásolatban

Lehetséges megoldások:

Az alábbi minta Pavis kérdőíve alapján készült. A hallgatóktól az időkorlát miatt nem várhatunk el ilyenfajta részletezettséget.

1. Színpadi tér

- Hogyan alakítják a formák, anyagok, színek a teret és jelentéseit?
- Mi jellemzi a színpadi tér tagoltságát?
- Milyen kapcsolat van a néző tere és a játék tere közt?
- Melyik térelemnek mi a szerepe, mit ad hozzá a jelentéshez?
- Mit mutat meg, és mit rejt el a tér?
- Milyen viszonyban van a szöveg és a felhasznált tér?

2. Világítási rendszerek

- Milyen szerepe van a világításnak, az effekteknak?
- Hogyan kapcsolódik a világítás a színészi játékhoz?
- Milyen hatásokat igyekszik kelteni a világítás a nézőben?

3. Tárgyak

- a) Milyen tárgyak vannak bevonva a játékba (anyaga, természete, sajátosságai)?
- b) Ki, mire használja a tárgyakat?
- c) Hogyan függenek össze a tárgyak használatai?

4. Jelmezek, arcfestés, maszk

- a) Mi jellemzi? Mi a viszonya a testhez?
- b) Hogyan kapcsolódik a dráma szövegvilágához (kor, karakter)?
- c) Mi a szerepe, hogyan alakítja a jelentést?
- d) Hogyan alkot, alakít rendszert?

5. A színészi játék

- a) Hogy néznek ki, hogyan mozognak?(mozgás, térhasználat, taglejtés, arcjáték)
- b) Hogyan építik fel a szerepet? (szerep és színész viszonya)
- c) Hogyan viszonyul a színészi játék a csoporthoz? (elhelyezkedések, mozgáspálya, egységesség)
- d) Hogyan kapcsolódik össze a test és a szöveg?
- e) Mi jellemzi a színészi beszédet? (hangok, minőség, kiváltott hatás)

6. A zene, a zaj, a csend szerepe

- a) Milyen természetű, mi jellemzi?
- b) Hogyan viszonyul a történethez és a dikcióhoz?
- c) Mikor és hogyan kapcsolódik a történethez vagy a dikcióhoz?
- d) Milyen hatást ér el?

7. Az előadás ritmusa

- a) Hogyan alakul a ritmus, tempóváltás? (dialógus, fény, mozgásváltás, lassú-gyors)
- b) Milyen az előadás egészének ritmusa? (folyamatos, szaggatott, váltott, felpörgő)?
- c) Mi a szerepe a ritmusnak az előadásban?

8. A színre vitt történet

- a) Hogyan „olvassa” az előadás a dráma szövegét? Miben tér el tőle, mi az eltérés következménye?
- b) Mennyire egységes, időszerű az előadás olvasata?
- c) Milyen dramaturgiai választások, döntések alakítják az előadást?
- d) Hogyan építi fel a színészi játék és a színpad a történetet?

9. A szöveg

- a) Milyen változtatások vannak az eredetihez képest?
- b) Melyek a fordítás jellegzetességei?
- c) Milyen a szöveg és a kép, a „fül” és a „szem” aránya, viszonya?

10. A néző

- a) Melyik színházban van az előadás?
- b) Mit vár a néző az előadástól? Milyen előfeltevései lehetnek?
- c) Hogyan reagál a közönség?
- d) Mi a szerepe a nézőnek a jelentésképzésben? Az előadás által javasolt olvasat egy- vagy többszólamú?

- e) Hogyan manipulálja az előadás a néző figyelmét?
- f) Milyen képek, jelenetek, témák szólítják meg a nézőt, őrződnek meg benne leginkább?

11. Általános jellemzők (összbenyomás)

- a) Milyen összefüggések hozzák létre az előadás egységességét?
- b) Milyen összefüggéstelenségek lazítják az előadás egységességét?
- c) Melyek az előadás erős pillanatai, miért?
- d) Melyek az előadás gyenge pillanatai, miért?
- e) Milyen egyéb szempontjai, megjegyzései vannak az értékelőnek?

9. feladat

Tervezett idő: 30 perc

Instrukciók: Cél, hogy az előadásfotók segítségével konkrét szempontokhoz konkrét feladatokat készítsenek a hallgatók a tanulók számára. Osszuk meg a párok közt az a-e feladatot, minden páros egy szemponthoz válogasson képeket és írjon a szempont kibontását segítő tanári kalauzt. A frontális megbeszélés elsősorban azt vizsgálja, adekvátak-e a feladatok a kibontandó szempontnak.

Munkaforma: páros, frontális

Módszerek, eljárások: feladatírás, kérdésfeltevés

Eszközsükséglet: előadásfotók (1-18.) csoportonként 1 példányban

Lehetséges megoldások: egyéni, de például a következőkre vonatkozó feladatok, kérdések:

- a) a cirkusz világával teremtett kapcsolat, akrobatika, vágyak (hintázás, felfelé kúszás), hangsúlyozott teatralitás, groteszk, téralakítás, elrejtés-megmutatás stb.
- b) káosz, rendtelenség, áthatolhatatlanság, takarás és megmutatás, komikum, stb.
- c) teatralitás, elfedés, őszintétlenség, kortalanság, groteszk hatás (Miki egér), elidegenedés stb.
- d) groteszk testhelyzetek, természetellenes, teátrális, a valóság hatását lebontása, a közönségnek szóló gesztusok stb.
- e) pl. sál: elfojtás, fojtogató szorongás, erotikus évődés, kapcsolat; Mickey mouse: anyaszerep hiteltelentése, a karakter jellemzése; rongyok: haszontalan élet, tévelygés, széttépett vágyak stb.

10. feladat

Tervezett idő: 25 perc

Instrukciók: A kreatív írásfeladat a vágott, ám „néma” videós anyag felhasználásával teremt további lehetőségeket mélyebb, az előadás dinamikáját is bevonó értelmezésekre, részlemezésekre. A d) feladat a tanulói értékelés lehetséges irányába nyitja ki a folyamatot. Az értékelőlapot és a szövegeket a hallgatók csomagolópapírra készítsék el.

Munkaforma: csoport, majd egyéni, újra csoport, végül frontális megosztás

Módszerek, eljárások: egy témáról különböző szerepekben, kérdéssorok vagy állítások mentén történő értékelés (checklist)

Eszközsükséglet: internet-hozzáférés, digitális tábla, fél ív csomagolópapír, filcek, gyurmaragasztó

Lehetséges megoldások például:

Kommunikációs helyzet	Feladó a szituációban	Címzett a szituációban	A szöveg műfaja
színházi életről kapcsolatos hírek, vélemények pl. egy folyóiratban	kritikus	művelt olvasó	színkritika
Az előadást népszerűsítő műsor	konferáló	néző	reklám
Személyes vélemény az előadásról	diáknéző	diáktársak	blog

11. feladat

Tervezett idő: 20 perc

Instrukciók: a rövid vágott anyagban a színpadi beszédről is benyomásokat nyerhetünk, illetve további fontos kellékekkel is találkozhatunk, melyek kapcsolatba hozhatók a „negyedik fal” illúzióját lebontó rendezői szándékkal. Cél a lehetséges rendezői szándék vizsgálata, az észrevételek feladatosítása, a tanulói értelmezés előkészítése, az érvelés gyakorlása.

Munkaforma: csoport, frontális megosztás

Módszerek, eljárások: tanári kalauz

Eszközsükséglet: internet-hozzáférés, digitális tábla

Lehetséges megoldások: egyéni. Figyelmet érdemel például: a közönséghez fordulás, a hangsúlyozott színpadiasság, a groteszk testbeszéd, esetenként a színpadi beszéd túlzó, a humor forrásává váló alakzatai. A tárgyak közül a léggömb (elvágyódás, légvárépítés, tehetetlenség, könnyűség) és a bűgocsiga (játék, körforgás, kilátástalanság, elvágyódás egy színes világba). A világítás kontrasztjai.

12. feladat

Tervezett idő: 25 perc

Instrukciók: A kritikaolvasás és reflektálás az eddigi folyamat egyfajta kontrolljaként is működik. Fontos, hogy a hallgatók megtanulják és megértsék az olvasottakhoz való reflexív, aktív, érvelő, tehát kritikai viszonyulás szerepét önmaguk tanári munkájában és diákjaik tanulási folyamataiban egyaránt.

Munkaforma: egyéni majd csoport

Módszerek, eljárások: kettéosztott napló

Eszközsükséglet: a kritikaolvasás megfelelő példányszámú fénymásolatban

Lehetséges megoldások: egyéni

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

13. feladat

Tervezett idő: 10 perc

Instrukciók: Érdekes lehet a kétféle értelmezés, a parodizálás kétféle útja, eszköztára, lehetőségei, hiszen a kabarétól természetszerűleg eltérően, de Andrei Şerban rendezése is él a kifigurázás, felnagyítás, parodizálás különféle eszközeivel.

Munkaforma: csoport, frontális megosztással

Módszerek, eljárások: ötletbörze, feladatkészítés

Eszközsükséglet: internet-hozzáférés, digitális tábla

Lehetséges megoldások: egyéni, de pl. az összehasonlításhoz halmazábra vagy szemponttáblázat rendelhető, összegyűjthetők a kifigurázás színház-poétikai eszközei, vizsgálható ezek hatásmechanizmusa, lehet vitát szervezni, melyik előadás hűségesebb Csehovhoz stb.

14. feladat

Tervezett idő: 10 perc

Instrukciók: fontos, hogy a következő alkalommal a szeminárium vezetője reflektáljon a kilépőkártyákra.

Munkaforma: egyéni

Módszerek, eljárások: kilépőkártya

Eszközsükséglet: fénymásolatban kilépőkártyák a létszámnak megfelelően

Lehetséges megoldások: egyéni

7. Fejlesztő értékelés:

14. feladat: kilépőkártya

Ezen felül a folyamatnak a feladatok megbeszélésekor, közzétételekor megvalósuló értékelő-reflektáló mozzanatai.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

8. Felhasználható irodalom:

1. TÁMOP 3.1.1 - 21. századi közoktatás - kiemelt projekt, szövegértés-szövegalkotás „A” programcsomagok 12.1. fejezet: *A modernség kezdetei a világirodalomban*, fejlesztő: Nagy Katalin
http://www.sulinet.hu/tanar/kompetenciateruletek/1_szovegertes/modulleirasok/12_ev_folyam/a_tipus/irodalom/tanari_utmutato/h-asze1201_szova_12-1_tanar.pdf (38-58. oldal)
http://www.sulinet.hu/tanar/kompetenciateruletek/1_szovegertes/modulleirasok/12_ev_folyam/a_tipus/irodalom/tanuloi_munkafuzet/h-asze1201_szova_12-1_diak.pdf (26-46. oldal)
2. Regéczi Ildikó: *Csehov és a korai egzisztencialista bölcsélet*, Kossuth Egyetemi K, Debrecen, 2000.
3. Rév Mária: *Csehov századfordulója*, Universitas K, Bp, 1995.
4. Peter Szondi: *A modern dráma elmélete* (ezt a pasit nagyra tartják, és ebben a könyvében van 3 nővér elemzés)
5. Erika Fischer Lichte: *A dráma története*, Jelenkor Kiadó, 2001.
6. Patrice Pavis: *Előadáselemzés*, Balassi Kiadó, 2003.
7. Kiss Gabriella: *Bevezetés a színházi előadások világába*, Korona Kiadó, 1999.
8. <http://www.nemzetisinhaz.hu/page.php?item=1>
9. http://tbeck.beckground.hu/szinhaz/htm/10_info.htm [2011. 12. 20.]
10. <http://szinhaziintezet.hu/index.php?action=tartalom&tid=119> [2011. 12. 20.]
11. <http://archivum.zartkor.hu/cikk/2010/09/29/hagyomanyok-nelkul-hajszalpontosan-nemzeti-szinhaz-harom-nover/> [2011. 12. 20.]
12. http://index.hu/kultur/2011/06/14/az_evtized_darabja/ [2011. 12. 20.]
13. <http://www.kikotoonline.hu/karc/szinhaz/szinikritika/hol-van-moszkva->
14. <http://www.youtube.com/watch?v=Rsf2gNhLSqM> [2011. 12. 20.]
15. http://www.youtube.com/watch?NR=1&feature=endscreen&v=0C0zZ_LXMvw [2011. 12. 20.]
16. <http://kultura.hu/main.php?folderID=1278&articleID=306400&ctag=articlelist&iid=1> [2011. 12. 20.]
17. <http://www.prae.hu/prae/articles.php?aid=3002> [2011. 12. 20.]

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K KAPOSVÁRI
E EGYETEM

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

18. <http://www.youtube.com/watch?v=9UyCyZno8Lk> [2011. 12. 20.]
19. <http://www.youtube.com/watch?v=Rsf2gNhLSqM> [2011. 12. 20.]
20. http://www.youtube.com/watch?NR=1&feature=endscreen&v=0C0zZ_LXMvw
[2011. 12. 20.]
21. <http://www.youtube.com/watch?v=9UyCyZno8Lk> [2011. 12. 20.]

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV